

РОЛЬ БАНКІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОПЕРАЦІЙ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ

М.В. Давидов, Українська академія банківської справи

Поширення електронної комерції та е-банкінгу висувають нові вимоги до вдосконалення організаційного і правового регулювання електронного бізнесу та участі в ньому комерційних банків. Основними принципами такого регулювання, на нашу думку, повинні бути принципи законності, юридичної рівності сторін, свободи договору, безперешкодного здійснення підприємницької діяльності з використанням електронних засобів, вільного переміщення товарів, послуг і фінансових ресурсів. При цьому слід зазначити, що юридичні та фізичні особи реалізують свої права і обов'язки за угодами електронного бізнесу добровільно виходячи із власних інтересів. Вони повинні бути вільні у визначенні своїх прав і обов'язків на основі договорів. Окрім того, здійснення підприємницької діяльності з використанням електронних засобів повинно регулюватися відповідно до загальних принципів і норм міжнародного права.

Виключно важливе значення для здійснення операцій електронного бізнесу має той факт, що електронні дані, які використовують при здійсненні угод в підприємницькій діяльності та підписані за допомогою електронного цифрового підпису або його аналогів, можуть бути подані як докази. З точки зору організації та впорядкування документообігу, при збереженні електронних даних необхідно дотримуватися наступних вимог:

- можливості дублювання і наступного використання даних;
- збереження формату, в якому вони були створені, передані або одержані;
- визначення відправника та утримувача електронних даних, а також дати і часу їх створення та одержання.

Специфіка електронного бізнесу передбачає, що електронні дані вважають відправленими, якщо це зробив сам відправник, уповноважена ним особа або інформаційна система, яку використовує відправник. Одержання електронних даних має бути підтверджено одержувачем шляхом будь-якого повідомлення, якщо раніше нічого іншого не передбачалося.

Специфічним видом діяльності при здійсненні електронних угод є послуги інформаційних посередників, які полягають у передачі електронних даних, а також наданні доступу до відповідних мереж особам, які здійснюють підприємницьку діяльність та споживачам товарів і послуг. При цьому інформаційний посередник має бути обмеженим у своїх діях, не нести відповідальності за збереження електронних даних при автоматичному та терміновому їх зберіганні з метою ефективною передачею, яка здійснюється за дорученням учасників підприємницької діяльності, а також не зобов'язаний контролювати і перевіряти законність відповідних документів.

На нашу думку, дискусійним є питання щодо необхідності ліцензування підприємницької діяльності з використанням електронних засобів. З цією метою необхідна розробка та затвердження відповідних підходів, які б

регламентували цей процес. До таких підходів можна віднести перелік і порядок надання обов'язкової інформації, яка може містити наступні відомості: найменування суб'єкта підприємницької діяльності, місцезосташування, адреса електронної пошти, реєстр (номер свідоцтва), в якому зареєстрований суб'єкт підприємницької діяльності; вихідні дані ліцензії, ціни на товари й послуги та деякі інші дані.

Важливе практичне значення має визначення чітких і уніфікованих вимог до електронних повідомлень. На наш погляд, такі вимоги повинні полягати в наступному:

- повинні бути чітко визначеними як електронні повідомлення;
- повинна бути чітко визначена особа, від імені якої відправлено електронне повідомлення;
- необхідно чітко визначити умови угод, знижки, премії тощо.

З метою забезпечення сертифіката ключа електронного підпису та підтвердження приналежності цього ключа конкретній особі створюються спеціальні центри, які здійснюють видачу сертифіката ключа підпису його власнику за заявкою, в якій містяться відомості про заявника в обсязі, необхідному для видачі цього сертифіката.

Для суб'єктів підприємницької діяльності необхідним є також страхування фінансових ризиків. Центри підтвердження повинні нести відповідальність за збитки в сумі реальних втрат користувачів відкритого ключа електронного підпису в результаті довіри до поданих у сертифікаті ключа підпису даних, які підтверджуючий центр зобов'язаний перевірити та підтвердити. При цьому центр не повинен нести відповідальність за штрафні санкції користувачів, відшкодування упущеної вигоди, різного роду моральні збитки тощо.

Таким чином, забезпечення ефективного контролю і регулювання електронних комерційних операцій на основі управління та страхування ризиків учасників електронної комерції за участю комерційних банків повинно стимулювати подальший розвиток електронного бізнесу.

Список літератури

1. Міщенко В.І., Шаповалов А.В., Юрчук Г.В. Електронний бізнес на ринку фінансових послуг. – К.: Знання, 2003. – 278 с.
2. О деятельности в сфере электронных денег и пруденциальный надзор за институтами, занимающимися этой деятельностью. Директива № 2000 /46/ЕС. 2000, // www.Europa.eu.inf/eurlex/lif/dat/2000/en_300L0046.html.
3. Финансово-кредитный энциклопедический словарь / Колл. авторов: Под общ. ред. А.Г. Грязновой. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 1168 с.